

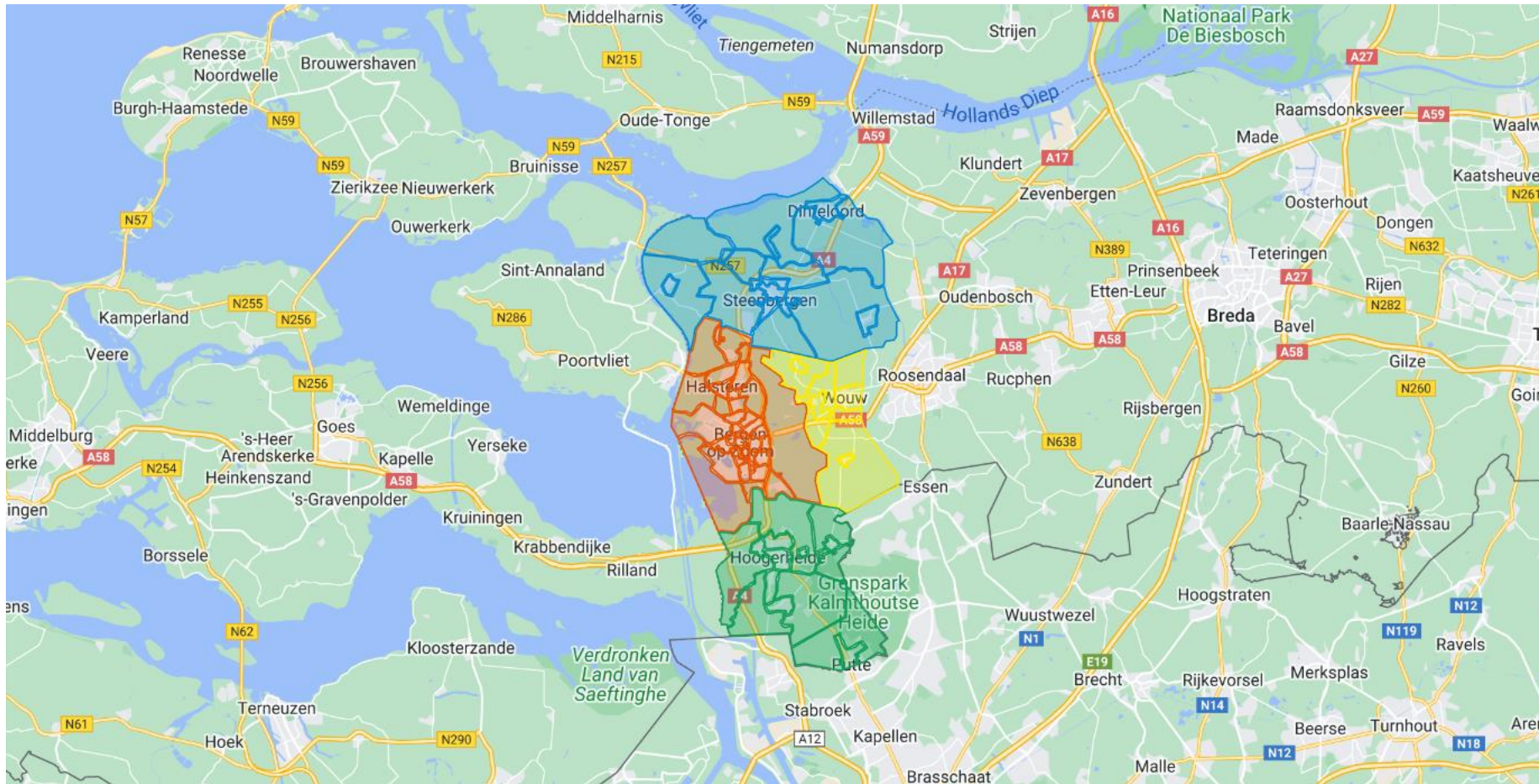
Brabantse Wal

Samenwerkingsverband passend onderwijs

Arjan Lambert
Expert Passend Onderwijs

Regio Brabantse Wal

De aanleiding:

Stijging van het aantal thuiszitters, vrijstellingen van de leerplichtwet en voortijdig schoolverlaters. Landelijke trend en ook een trend in de regio Brabantse Wal.

Kamerbrieven minister Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Met daarin onder andere:

- “Daarnaast moet er onder meer via de basisnorm helder gemaakt worden wat er van leraren en schoolleiders verwacht wordt.” (*Kamerbrief ‘Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs’ van 4 november 2020*).
- “Ook moet ‘aanwezigheid’ centraal gesteld worden door ieder kind te ‘zien’. In de omslag naar aanwezigheidsbeleid staat meer het meedoen van het kind bij het onderwijsprogramma centraal, dan specifiek het aantal uren dat een kind misschien verzuimt. Ook is er in aanwezigheidsbeleid meer aandacht voor een preventieve en schoolbrede aanpak en is er sprake van een eenduidige registratie.” (*Kamerbrief ‘Verzuimcijfers 2020/2021 en verzuimaanpak van 28 maart 2022*).

A

Awareness

D

Desire

K

Knowledge

A

Ability

R

Reinforcement

Awareness: data regio Brabantse Wal

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

5,3

Bergen op Zoom

4,2

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

21

Bergen op Zoom

24

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

DUO/Ingrado | 2017 - 2021

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0

Tholen

4,2

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

34

Tholen

24

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

DUO/Ingrado | 2017 - 2021

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

7,2

Woensdrecht

4,2

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

17

Woensdrecht

24

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

DUO/Ingrado | 2017 - 2021

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

5,9

Steenbergen

4,2

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

14

Steenbergen

24

Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

DUO/Ingrado | 2017 - 2021

Awareness: hoe erg is het?

Kinderen die vaak afwezig zijn op school of die hun school niet afmaken:

- Presteren minder goed (Caroll, 2010);
- Hebben een verhoogd risico op werkloosheid (Attwood & Croll, 2006; Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2009),;
- Hebben verhoogd risico op problemen met hun psychische gezondheid (Buitelaar, Van Andel, Duyx, & Van Strien, 1994);
- Hebben verhoogd risico op problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling (Garland, 2001);
- Belanden vaker in de criminaliteit (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2009).

Een leerling verzuimt minder als:

- De school een positief schoolklimaat heeft waarin de leerling zich betrokken, veilig, gewaardeerd en gesteund voelt, en waarbij wordt aangesloten bij de (onderwijs)behoeften van de leerling (Brookmeyer et al., 2006; Kearney, 2008a, 2008b; Traag, 2012);
- De school een goede ondersteuningsstructuur heeft waarin problemen van de leerling tijdig worden gesignaleerd en waarop adequaat wordt gereageerd (Attwood & Croll, 2006; Claes, Hooghe, & Reeskens, 2009; Dowrick & Crespo, 2005; Kearney, 2008a; Traag, 2012);
- De school een goede verzuimregistratie heeft, zodat men zicht heeft op het verzuim van een leerling (Dowrick & Crespo, 2005; Traag, 2012).

Awareness: andere onderwerpen m.b.t. schoolaanwezigheid

Uit de brief 'Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs' van 4 november 2020:

- Een landelijke norm voor basisondersteuning met een brede basis.
- Hoorrecht: leerlingen en ouders praten altijd mee en bepalen mee wat ze denken dat de leerling nodig heeft aan ondersteuning.
- Meer mogelijk maken voor o.a. EMB-leerlingen en hoogbegaafden om thuiszitten te voorkomen zoals het flexibeler kunnen omgaan met de onderwijstijd en het mogelijk maken van afstandsonderwijs voor thuiszitters met als doel om ze weer volledig aan onderwijs te laten deelnemen.
- Een regionale doorbraakaanpak wanneer onderwijs en zorg niet tot een aanbod komen.
- Via onder meer de basisnorm helder maken wat we van onze leraren en schoolleiders verwachten.

Uit de brief 'Verzuimcijfers 2020/2021 en verzuimaanpak van 28 maart 2022:

- Ieder kind wordt gezien, doordat we aanwezigheid centraal stellen en in aanwezigheidsbeleid meer aandacht voor een preventieve en schoolbrede aanpak.
- Eenduidige registratie: verzuim op schoolniveau verzamelen en analyseren.
- Vergroten rol van de jeugdarts en een veranderende (strafrechtelijke) rol van de leerplichtambtenaar.
- Bijstellen en opschalen van het project 'WEL in ontwikkeling'.
- Komen tot een structureel aanbod via een digitale school / afstandsonderwijs; ook voor de leerlingen die dreigen thuis te komen zitten.
- Inzet extra middelen voor niet-ingeschreven kinderen, ook kinderen met een vrijstelling 5 onder a Lpw om deze kinderen weer in ontwikkeling en in verbinding te brengen met het onderwijs.

Uit de brief 'Samen de schouders onder passend onderwijs' op 30 maart 2023:

- Variatie in duur van vrijstellingen en een gedegen afweging van de arts.
- Zorg in onderwijstijd mogelijk maken vanuit de Jeugdwet en Wlz op cluster 3 en 4 scholen voor kinderen die dat nodig hebben. Bij voorkeur door één maar maximaal twee zorgaanbieders per school.

Uit de brief 'Hoofdpijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst' op 3 april 2023:

- De toegankelijkheid vergroten van de hulp die de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) (doorstroompunt) biedt.
- Inzet VO en MBO van loopbaanbegeleiders, oriënterende bedrijfsbezoeken en meer LOB-deskundigheid.
- Studie (her) oriëntatieprogramma's wanneer het niet direct lukt een passende opleiding te kiezen.
- Inzet van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT).
- Aandacht voor doorstroom vso.
- Extra aandacht voor het vavo.
- Meer aandacht voor het traject Praktijkleren.
- Het meer onder de aandacht brengen van 'Dienjaar'.

Desire

Schoolleidersoverleg: belangrijk thema, vele onderwerpen, prioriteit, samen optrekken is efficiënter dan ieder-voor-zich. Opdracht: formeren werkgroep.

Werkgroep

Van..

Thuiszitterstafel = monitorings- en adviesfunctie.

Naar..

Werkgroep Schoolaanwezigheid=

Monitorings- en adviesfunctie + werken aan een gezamenlijke opdracht.

3 niveaus om op te interveniëren:

- Preventie
- Zorgwekkend verzuim
- Thuiszitters

Preventie:

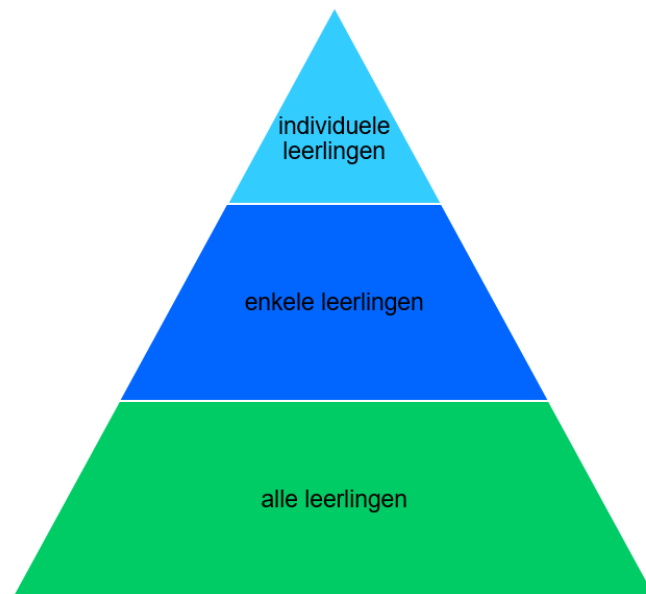
- Pedagogisch klimaat op de school.
- Omschrijving aanpak verzuimbeleid in basisondersteuning van de scholen.
- Sociale- en emotionele ontwikkeling en psychische weerbaarheid van leerlingen.
- Evidence based preventieprogramma's.
- Uniforme wijze van registreren in de regio met eenduidige criteria.
- Deskundigheidsbevordering verzuimcoördinatoren.
- Betere informatieoverdracht w.b. verzuim tussen PO en VO.

Zorgwekkend verzuim:

- Adviseren en samen optrekken met ouders.
- Afstemming in SOT school, RBL en jeugdarts.
- *Altijd* MDO en *altijd* een plan van aanpak.
- RBL spreekuren voor verzuimcoördinatoren, mentoren, ouders en leerlingen?
- In kaart brengen van de leerling en zijn/haar situatie door jeugdprofessional?
- Registratie.
- Inzet interventieprogramma's M@zl en ReFit.
- Interventieprogramma('s) voor VSO's.

Thuiszitters:

- Bestuurlijke inzet.
- *Altijd* behouden contact school-leerling en *altijd* een OPP.
- Registratie DUO.
- Behoefte aan nieuw arrangement SWV?

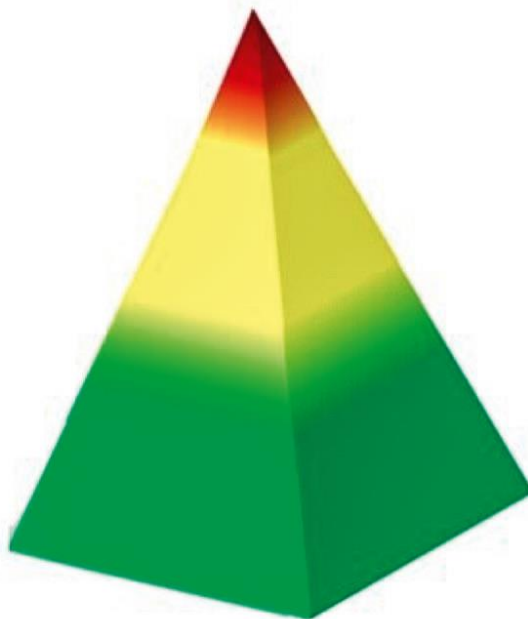
Ondersteuningspiramide SWV Brabantse Wal

- Indicatie bovenschoolse voorziening, VSO, PRO.
 - Zorg-Onderwijsarrangementen
 - MDO+
- Voldoende voor 100% van de leerlingen.*

- Curatieve inzet GGD, RBL, CJG, SWV
 - OPP
 - SOT
 - MDO
 - MazI
 - Trajectvoorziening
- Voldoende voor 95 % van de leerlingen*

- Basisondersteuning
 - Preventieve inzet GGD, RBL, CJG, SWV.
- Voldoende voor 80% van de leerlingen.*

Graczyk, 2022

Niveau 3: Chronisch schoolverzuim

**Niveau 2: Ontluikend schoolverzuim/
risico op chronisch schoolverzuim**

Niveau 1: Goede/regelmatige schoolaanwezigheid

Knowledge

startbijeenkomst op 14 september 2023

- Verzuimcoördinatoren.
- Onderwijs ondersteuningscoördinatoren
- Schoolleiders
- Jeugdprofessionals gemeenten / wethouders
- Schoolartsen GGD
- Leerplichtambtenaren, vangnetcoördinatoren, regiocoördinatoren RBL

Tier 3 Intensive
Students with high risk
 * Individualized
 * Frequent progress monitoring
 * Evidence / research- based program

Wat doen we al op dit niveau?

Op niveau docent:

Op niveau van onderwijs ondersteuning op school:

Op niveau van externe ondersteuning betrokken bij de school:

Tier 2 Target
Students with some risk factors
 * Rapid response
 * Progress monitoring
 * additional small group instructions
 * Research-based materials

Wat doen we al op dit niveau?

Op niveau docent:

Op niveau van onderwijs ondersteuning op school:

Op niveau van externe ondersteuning betrokken bij de school:

Tier 1 Universal
All students
 * Universal screener
 * proactive
 * Quality, research-based core instruction
 * Social en emotional learning
 * Coordinated school health
 Cultural proficiency and inclusiveness

Wat doen we al op dit niveau?

Op niveau docent:

Op niveau van onderwijs ondersteuning op school:

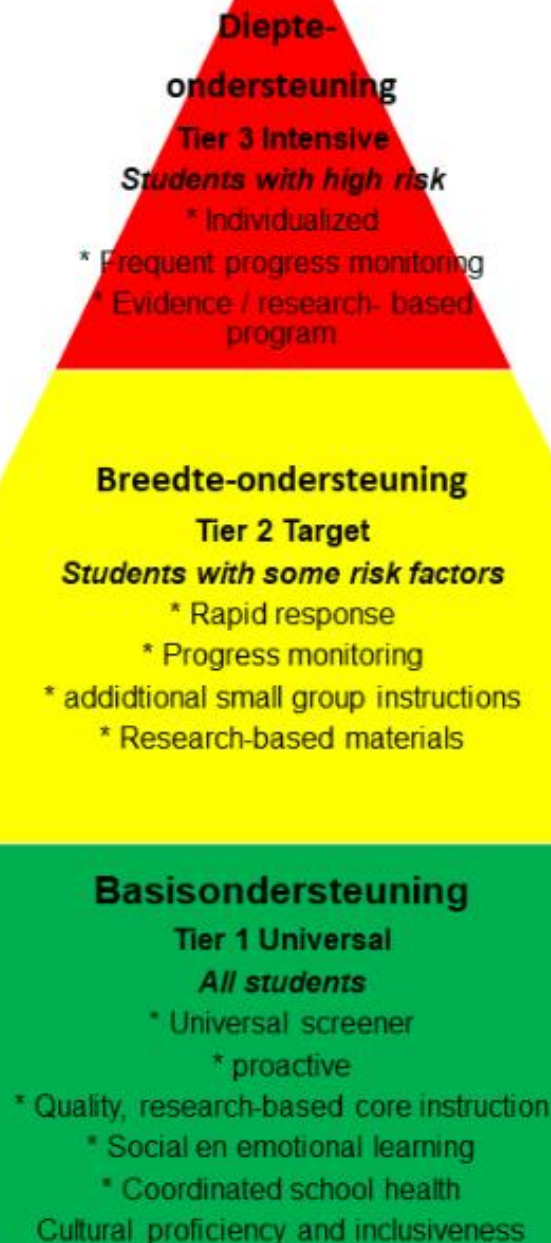
Op niveau van externe ondersteuning betrokken bij de school:

Waar willen we ons in ontwikkelen?

Wat hebben we nodig van de werkgroep Schoolaanwezigheid?

Wat kunnen we andere scholen / werkgroep Schoolaanwezigheid bieden (good practices)?

Indeling ondersteuningsniveaus thema schoolaanwezigheid

- Op elke school is een individueel maatwerkprogramma m.b.t. het onderwijsprogramma mogelijk als dit nodig is (lesstof inhoud, hoeveelheid, toetsing e.d.).
- Indien dit nodig is kan er op elke school tijdelijk afgeweken worden van het verplichte minimum aantal uren onderwijstijd (Variawet), mits gemeld bij onderwijsinspectie en leerplichtambtenaar en mits er een 'opbouwplan' of 'plan van aanpak' is opgesteld.
- Op elke school worden leerlingen met teveel verzuim opgevolgd in regelmatig geplande MDO's waarbij altijd de leerplichtambtenaar, jeugdarts en samenwerkingsverband worden uitgenodigd.
- Elke school brengt na bespreking in het School Ondersteunings Team vastlopende casuïstiek in bij het lokaal casuïstiekoverleg.
- Het lokaal casuïstiekoverleg brengt indien zij vastlopende casuïstiek niet vlot getrokken krijgt, dit in bij de regionale casuïstiekoverleg.

- Elke school bespreekt leerlingen met (dreigend) te hoog verzuim in het School Ondersteunings Team.
- Voor elke leerling met (dreigend) te hoog verzuim stelt de school een Ontwikkelings Perspectief Plan op.
- Elke school reageert proactief bij ziekteverzuimsignalen door het inzetten van de interventie 'Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen' (MAZL).
- Elke school zet het trainingsprogramma 'Re-Fit' in bij schoolverzuim als gevolg van aanhoudende lichamelijke klachten.

- Elke leerling heeft een vast aanspreekpunt/contactpersoon op school m.b.t. ondersteuning.
- Elke school besteedt elk jaar expliciet aandacht aan groepsvorming en groepsdynamica in alle klassen.
- Elke school zorgt voor een goed pedagogisch klimaat en stimuleert actief de aanwezigheid op school.
- Afwezigheid wordt direct opgemerkt door de school waarna er altijd contact wordt opgenomen met ouders/verzorgers en leerling.
- Op elke school is een aanwezigheidscoördinator aanwezig.
- Elke school heeft in een aanwezigheidsplan beschreven wat de school doet aan het bevorderen van schoolaanwezigheid en welke procedure zij volgt bij afwezigheid. De school zorgt dat dit plan bekend is bij ouders/verzorgers en leerlingen.
- Elke school laat leerlingen deelnemen aan de gezondheidsonderzoeken van de GGD.
- Elke school verzamelt data over schoolaanwezigheid en analyseert deze systematisch in 'School Attendance Teams'.
- Gemeenten brengen jeugdhulp in het preventieve veld actief onder de aandacht van ouders/verzorgers en leerlingen op alle scholen.

INTERNATIONAAL ONDERZOEK

'ON THE FRONTLINE FOR ATTENDANCE' (OTFA)

OTFA is een internationaal onderzoek naar een preventieve aanpak om schoolaanwezigheid te bevorderen en daarmee schooluitval te voorkomen. Internationaal vooraanstaande onderzoekers en experts uit Duitsland, Noorwegen, Nederland en de VS werken op dit gebied samen. Vanuit NL is de Berkenschutse als expertisecentrum betrokken in samenwerking met de Tilburg Universiteit.

PREVENTIEVE AANPAK

OM AANWEZIGHEID OP SCHOOL TE BEVORDEREN

In Nederland zijn er nog steeds te veel leerlingen die langdurig uitvallen uit het onderwijs. De huidige aanpakken zijn vaak gericht op ernstig en chronisch verzuim (Tier 3). Internationale onderzoeken bevestigen het belang om in te zetten op het bevorderen van schoolaanwezigheid van alle leerlingen in een school. Dit vraagt om een aanpak vanuit scholen die veel meer gericht is op preventie van schoolverzuim (Tier 1 en 2).

SCHOOLAANWEZIGHEIDSTEAM

DE SPIL IN DE PREVENTIEVE AANPAK

Schoolaanwezigheidsteams vormen de spil in deze preventieve aanpak! Een schoolaanwezigheidsteam bestaat uit verschillende onderwijsmedewerkers van jouw school (bijv. specialisten op het gebied van leren en gedrag, beleidsmedewerker, data analist). Het schoolaanwezigheidsteam wordt schoolbreed ingezet en wordt samengesteld door de school zelf.

WORKSHOPS OVER SCHOOLAANWEZIGHEID

EEN PRAKTIJKGERICHTE AANPAK

De schoolaanwezigheidsteams beschikken na het volgen van 5 workshops van 3,5 uur, over de meest up-to-date kennis en middelen op het gebied van het bevorderen van schoolaanwezigheid. Op basis van deze kennis, met gebruik van data en bewezen effectieve interventies, ontwikkelen zij een op maat gemaakt beleid met een praktijkgerichte aanpak.

Schoolleidersoverleg: voorstel werkgroep schoolaanwezigheid

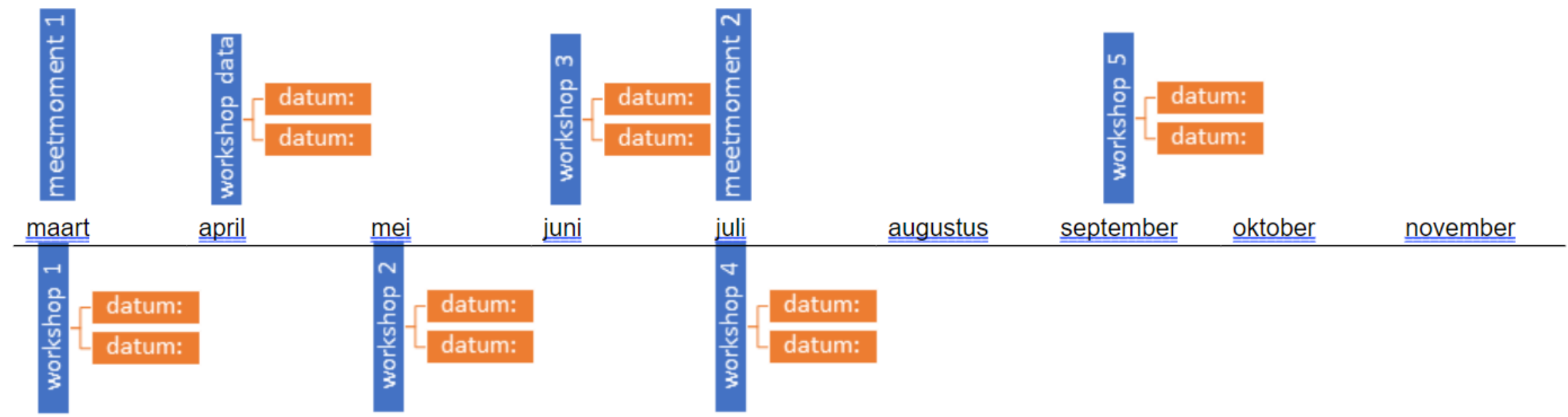
Instemming gevraagd:

- SAT op elke school
- Deelname scholing SAT-leden
- Uitvoering geven en commitment aan MTSS methodiek
- Delen van de (geanonimiseerde) data OTFA en SWV t.b.v. onderzoek, ontwikkeling interventies en samenstellen regionaal beeld.

Ability: is het mogelijk?

- Kernteamleden committeren zich voor minimaal 2 jaar aan deelname aan het SAT van hun school.
- 5 workshops van 3,5 uur in Bergen op Zoom (locatie SWV?)
- Voor data analisten extra workshop van 2 uur in Bergen op Zoom (locatie SWV?)
- Alle workshops worden in principe 2x aangeboden om training van alle SAT-leden te maximaliseren.
- 2 online coaching sessies per SAT van 1 uur.
- SAT's komen elke 2 weken bij elkaar (fysiek of online) om data te verzamelen, analyseren, duiden en interventies te bespreken.
- SAT's geven maandelijks aanwezigheidsdata in de vorm van het Multi-Tiered System of Support (MD-MTSS) door aan OTFA.
- In principe starten alle scholen in maart.
- Het gaat om maximaal $4 \times 11 = 44$ deelnemers per workshop verdeeld over 2 momenten.
- Het OTFA - onderzoek richt zich in eerste instantie op scholen voor regulier onderwijs. VSO leveren wel hun data aan, maar het is aan OTFA in hoeverre deze data meegenomen worden in het onderzoek.

Tijdlĳn SWV Brabantse Wal 2023 -2024

Werkgroep gaat door, momenteel:

- Ontwikkeling schoolaanwezigheidsplan met algemeen deel en school specifiek deel.
- Ontwikkeling samenwerkingsverband brede taak-functie omschrijving aanwezigheidscoördinatoren.
- Organisatie aanwezigheidscoördinatorennetwerk.
- Inrichten route vastgelopen casuïstiek.
- Ontwikkeling ondersteuningspiramide bij onderwijs betrokken jeugdhulpverlening.

